

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Veroniky Křest'anové (soudkyně zpravodajky), soudců Josefa Baxy a Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatele **D. E.**, t. č. Vazební věznice Praha Ruzyně, zastoupeného Mgr. Jakubem Drábkem, advokátem, sídlem Barrandova 1920/7a, Praha 12 – Modřany, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2022 č. j. 3 Tdo 345/2022-6271, rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. října 2021 č. j. 2 To 72/2021-5821 a rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23. června 2020 č. j. 40 T 4/2015-5281, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně**, jako účastníků řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství a Vrchního státního zastupitelství v Olomouci**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 36 odst. 1, 2 a 4, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě. V replice

k vyjádření účastníků a vedlejších účastníků stěžovatel navrhl též zrušení usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2018 č. j. 2 To 42/2018-5029, avšak k tomuto návrhu Ústavní soud nepřihlédl, neboť byl učiněn po uplynutí lhůty pro podání ústavní stížnosti.

2. Z ústavní stížnosti a připojených listin se podává, že rozsudkem Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) ze dne 14. 12. 2017 č. j. 40 T 4/2015-4789 byl stěžovatel (společně s dalšími obžalovanými), v celém rozsahu zproštěn obžaloby podané státním zástupcem Vrchního státního zastupitelství v Olomouci. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“ nebo „odvolací soud“) na základě odvolání státního zástupce usnesením ze dne 29. 11. 2018 č. j. 2 To 42/2018-5029 uvedený rozsudek krajského soudu zrušil v celém rozsahu a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

3. Krajský soud následně v záhlaví označeným rozsudkem uznal stěžovatele (společně s dalšími obžalovanými) vinným ze spáchání zvláště závažného zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) trestního zákoníku, dílem dokonaného, dílem ve stadiu pokusu, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let, k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodních společností a družstev a ve výkonu prokury na dobu pěti let a k peněžitému trestu v celkové výměře 2 000 000 Kč. Uvedeného zločinu se podle zjištění krajského soudu stěžovatel dopustil – stručně vyjádřeno – tím, že společně s dalším obžalovaným M. K. podepsal (jako předseda představenstva společnosti FVE P.) nepravdivý předávací protokol, který potvrzoval předání podstatné části díla umožňující bezpečný provoz FVE P. u B., přestože věděl, že uvedená fotovoltaická elektrárna není k danému datu dokončena ani zčásti a že předávací protokol bude podkladem pro vydání licence Energetickým regulačním úřadem.

4. Proti napadenému rozsudku krajského soudu podali stěžovatel, státní zástupce a zúčastněné osoby odvolání, o nichž vrchní soud rozhodl v záhlaví označeným rozsudkem. Jím zrušil rozsudek krajského soudu ve výroku o trestu odnětí svobody a o způsobu jeho výkonu u stěžovatele, v celém výroku o náhradě škody ve vztahu k němu a ve výroku o ochranném opatření ve vztahu k zúčastněným osobám. Stěžovateli byl napadeným rozsudkem vrchního soudu nově uložen trest odnětí svobody na pět let a šest měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou, přičemž v ostatních výrocih týkajících se stěžovatele zůstal rozsudek krajského soudu nezměněn.

5. Nejvyšší soud napadeným usnesením dovolání stěžovatele podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu jako zjevně neopodstatněné odmítl.

II.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel namítá, že jej krajský soud napadeným rozsudkem odsoudil na základě stejných důkazů, ze kterých předtím vycházel při svém zprošťujícím rozsudku. Nalézacímu soudu vytýká, že v napadeném rozsudku nijak neodůvodnil, proč stejné důkazy hodnotí zcela jinak a dospívá k opačným závěrům než ve svém dřívějším zprošťujícím rozsudku. V této souvislosti odkazuje na nález Ústavního soudu

ze dne 30. 9. 2019 sp. zn. IV. ÚS 1367/18. Upozorňuje, že krajský soud přistoupil k zásadní změně svého postoje bez toho, že by provedl jakékoli další relevantní důkazy.

7. Stěžovatel je přesvědčen, že odvolací soud překročil meze přípustného hodnocení důkazů a soudu nalézacímu vštěpoval vlastní skutkové hodnocení, což v důsledku představuje porušení zásady dvojinstančnosti řízení. Vrchní soud totiž podle stěžovatele nalézacímu soudu prakticky sděloval, jak má k důkazům přistupovat a jak je hodnotit, což je v rozporu s principy formulovanými např. v nálezu ze dne 26. 1. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 15/14. Upozorňuje na části, které krajský soud překopíroval ze zrušujícího usnesení odvolacího soudu do napadeného rozsudku. Odvolacímu soudu vytýká, že hodnotil i důkazy, které krajský soud ve svém původním rozsudku nehodnotil. Nejvyšší soud podle něj námitku porušení zásady dvojinstančnosti řízení zcela ignoroval.

8. Stěžovatel namítá, že společnosti B. L. & F. a FVE P. neměly možnost účastnit se soudního řízení, což mělo zasáhnout i do jeho práv, neboť tito účastníci nemohli reagovat na výpovědi svědků a na otázky ostatních účastníků. Je přesvědčen, že skutková zjištění, ke kterým dospěly obecné soudy, jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy, přičemž tyto důkazy nebyly hodnoceny ve vzájemném souladu a komplexně a v některých případech lze hovořit až o deformaci důkazů. Zdůrazňuje zejména, že žádný právní předpis v rozhodné době nevyžadoval předložení předávacího protokolu pro udělení licence na fotovoltaickou elektrárnu a nevyžadoval to ani žádný orgán veřejné moci. Odvolacímu soudu vytýká, že nepřipustil opakování výslechu některých svědků, jak to navrhoval. Rovněž Nejvyšší soud podle něj pochybil, když se nezabýval znaleckým posudkem znaleckého ústavu Apelen Evaluation, kterým stěžovatel v řízení před vrchním soudem ještě nedisponoval. V souvislosti se stanovením výše škody odkazuje na náleze ze dne 6. 12. 2022 sp. zn. III. ÚS 1420/22.

9. Stěžovatel dále poukazuje na jednotlivé skutkové a právní otázky, které podle něj Nejvyšší soud řešil odlišně v jeho případě a v případě rozhodování o dovolání další spoluobžalované, T. H. Má za to, že kauza fotovoltaické elektrárny P. u B. byla posuzována stejně jako jiné tzv. solární kauzy, přestože se jednalo o diametrálně odlišný případ. Popisuje vývoj řízení o udělení, resp. změně licence k provozu FVE P., které v roce 2018 skončilo tím, že licence zůstala platná v původním znění a rozsahu.

10. Stěžovatel rovněž brojí proti délce trestního řízení, kterou považuje za nepřiměřeně dlouhou, neboť trvalo od roku 2014 do roku 2021. Tvrdí, že na schůzkách zástupců policie, Energetického regulačního úřadu, Nejvyššího státního zastupitelství a dalších subjektů docházelo k nepřijatelnému ovlivňování veřejnoprávních řízení, smyslem těchto schůzek byla kriminalizace jednání, jež do té doby nebyla trestně postihována.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, jenž byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

12. Soudkyně zpravodajka si podle § 42 odst. 3 zákona o Ústavním soudu vyžádala spis vedený u krajského soudu pod sp. zn. 40 T 4/2015. Návazně vypracovala návrh rozhodnutí jako usnesení, kterým by byla ústavní stížnost odmítnuta. Pro takové rozhodnutí však nepostačuje většina hlasů pro, ale vyžaduje se souhlas všech členů senátu (§ 19 odst. 2 zákona o Ústavním soudu). Ten (v tehdejší složení senátu) dosažen nebyl. Účastníci a vedlejší účastníci řízení pak byli vyzváni k vyjádření se k ústavní stížnosti a byl připraven návrh tohoto zamítavého nálezu, který byl (jednomyslně) přijat.

13. Krajský soud ve svém vyjádření ze dne 26. 10. 2023 nejprve zrekapituloval průběh řízení, které předcházelo vydání napadeného rozsudku. Připomněl, že posuzovaný případ představoval téměř první věc týkající se fotovoltaických elektráren, resp. získávání licencí pro jejich provozovatele, a že bylo ve věci prováděno rozsáhlé dokazování. Ve vztahu k námitce stěžovatele směřující proti průtahům trestního řízení krajský soud uvedl, že postupoval při respektování zásady rychlosti a hospodárnosti řízení, nicméně byl limitován objektivními důvody. S odkazem na rozsáhlost spisového materiálu konstatoval, že uvedenou námitku nepokládá za důvodnou. Ve zbytku krajský soud odkázal na obsah spisu vedeného v dané trestní věci.

14. Vrchní soud ve vyjádření ze dne 26. 10. 2023 setrval na svých závěrech patrných z napadeného rozsudku a v podrobnostech na něj odkázal, neboť podle jeho názoru v něm byly vypořádány hmotněprávní i procesní námitky stěžovatele zahrnuté do ústavní stížnosti. Vrchní soud vyjádřil přesvědčení, že k zásahu do ústavně zaručených práv stěžovatele nedošlo, a proto navrhnul odmítnutí ústavní stížnosti.

15. Nejvyšší soud ve vyjádření ze dne 24. 10. 2023 beze zbytku odkázal na body 44 až 122 odůvodnění svého usnesení. Navrhnul odmítnutí ústavní stížnosti.

16. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci ve svém vyjádření ze dne 30. 10. 2023 konstatovalo, že stěžovatel v ústavní stížnosti neuvádí žádné námitky proti postupu v přípravném řízení. Podle jeho názoru obecné soudy postupovaly v souladu s trestním řádem i ustálenou rozhodovací praxí. Má za to, že stěžovatel neuvádí žádné nové zásadní skutečnosti, které by měly mít potenciál na rozhodnutích soudů v projednávané věci cokoli změnit.

17. Nejvyšší státní zastupitelství ve vyjádření ze dne 30. 10. 2023 uvedlo, že stěžovatel prostřednictvím valné většiny svých námitek pouze opakuje svoji obhajobu z předchozích fází řízení, přičemž odůvodnění rozhodnutí obecných soudů všech tří stupňů vypovídají o tom, že se soudy s otázkou jejich důvodnosti vypořádaly náležitým, zákonu odpovídajícím a přesvědčivým způsobem. Připomenulo, že těžiště dokazování leží především v řízení před nalézacím soudem a že odvolací, dovolací či Ústavní soud nemůže rozsudek soudu prvního stupně zrušit pouze z toho důvodu, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným výsledkem. Odkázalo především na bod 81 napadeného usnesení dovolacího soudu a na body 24 a násl. a bod 45 napadeného rozsudku odvolacího soudu, jež podle jeho názoru plně vystihují podstatu této trestní věci a vypořádaly se s námitkami uplatněnými stěžovatelem, včetně námitek týkající se opomenutých důkazů. Ve vztahu k námitce stěžovatele zaměřené na údajné

porušení zásady dvojinstančnosti soudního rozhodování se Nejvyšší státní zastupitelství zcela ztotožnilo se závěrem Nejvyššího soudu v tom, že kasační usnesení odvolacího soudu, jímž byl původně zrušen zprošťující rozsudek nalézacího soudu, neobsahuje pokyny, jež by překračovaly hranice jeho pravomoci, či by jakkoli vnucovaly nalézacímu soudu právní posouzení věci. Připomíná obsah uvedeného kasačního usnesení odvolacího soudu a konstatuje, že odvolací soud nezavázal soud nalézací k tomu, jak má nakonec přistoupit ke zhodnocení jednotlivého konkrétního důkazu či skupiny důkazů, takže zmíněné námitky stěžovatele je podle jeho názoru třeba odmítnout jako zjevně neopodstatněné. Má za to, že Nejvyšší soud zcela akceptovatelným způsobem v bodě 79 svého usnesení vysvětlil, že stěžovatelem zmiňované trestní věci týkající se fotovoltaické elektrárny R. byly zcela odlišné. V daných trestních věcech totiž nebylo prokázáno, na rozdíl od projednávaného případu, že byla revizní zpráva nepravdivá. Tato linie argumentace se tak podle Nejvyššího státního zastupitelství rovněž jeví zjevně neopodstatněnou. Stejně hodnotí i námitku stěžovatele směřující k údajnému porušení zásady subsidiarity trestní represe, přičemž připomíná obecná východiska pro její uplatňování, a poukazuje na skutečnost, že se předmětná věc týkala kvalifikované skutkové podstaty, u níž přichází v úvahu aplikace subsidiarity trestní represe pouze ve zcela výjimečných případech, o který přitom v dané věci nešlo. Za neopodstatněné považuje Nejvyšší státní zastupitelství i námitky stěžovatele vůči uloženému nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Připomnělo, že Ústavní soud nálezem ze dne 21. 3. 2023 sp. zn. II. ÚS 103/23 zamítl ústavní stížnost stěžovatelova spoluobviněného T. G. Závěrem navrholo odmítnutí ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné.

18. Na vyjádření reagoval stěžovatel replikou. Uvedl v ní, že z vyjádření krajského soudu plyne, že se tento soud do jisté míry ztotožnil s jeho námitkou týkající se porušení zásady dvojinstančnosti soudního rozhodování a překročení míry hodnocení důkazů ze strany odvolacího soudu. Uvádí útržkovitě vybrané citace z původního zprošťujícího rozsudku krajského soudu. Tvrdí, že tímto zprošťujícím rozsudkem byli obžalovaní zproštěni obžaloby pro nejasnou legislativu a letité hledání její interpretace. Odvolací soud podle něj dal pokyn, kterým vnutil nalézacímu soudu jako jediné možné interpretační východisko odborné vyjádření Českého vysokého učení technického v Praze v návaznosti na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2015 č. j. 7 As 204/2015-66, které ovšem nepředstavovalo jeho ustálenou rozhodovací praxi. Z citací z napadeného rozsudku krajského soudu dovozuje, že se nalézací soud trpně podvolil skutkovým závěrům podle pokynu odvolacího soudu, a to v rozporu se zásadou *in dubio pro reo*. Opětovně zdůrazňuje důkaz v podobě rozhodnutí Rady Energetického regulačního úřadu (dále jen „Rada ERÚ“) v obnoveném licenčním řízení ze dne 20. 11. 2018 č. j. 12422-126/2010-ERÚ. Má za to, že v souvislosti s předávacím protokolem nalézací soud nesprávně aplikoval institut výhrady vlastnického práva, který byl pro smlouvy o dílo upraven v § 554 odst. 5 a § 445 tehdy platného obchodního zákoníku, když posoudil, že k přechodu vlastnického práva k výrobně nedošlo, a to v rozporu s pravidly interpretace soukromého práva, v čemž spatřuje porušení principu zákazu svévole. Uvádí, že podle skutkových zjištění nalézacího soudu se měl dopustit podvodu tím, že uvedl Energetický regulační úřad v omyl o dokončenosti fotovoltaické elektrárny P. u B. o instalovaném výkonu 3,311 MW, nicméně z trestního spisu jednoznačně vyplývá, že společnost FVE P. nikdy výrobu o tomto instalovaném výkonu neuvedla do provozu. Konstatuje, že fotovoltaická elektrárna P. byla uvedena do provozu o instalovaném výkonu výroby 2000 KW, tedy výkonu, který ke dni rozhodnutí Energetického regulačního úřadu a prvního paralelního připojení výroby k distribuční soustavě sporný

nebyl. Z toho dovozuje, že nemůže být ústavně v pořádku jeho pravomocné odsouzení za částečně dokonáný trestný čin, aniž by došlo k následku a škodě. V souvislosti se svou námitkou směřující proti délce trestního řízení rozporuje stanoviska účastníků řízení o náročnosti dané trestní věci. Uvádí, že se jeho ústavněprávní argumentace podstatně odlišuje od té, kterou ve své ústavní stížnosti použil spoluobžalovaný T. G. Vrací se k rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2022 sp. zn. 3 Tdo 347/2022, jímž Nejvyšší soud rozhodl o dovolání další spoluobviněné v této věci, T. H., a tvrdí, že i když byla tato obviněná odsouzena pro jiný trestný čin, stále jde o stejnou trestní věc, kde skutková i právní argumentace musí být v souladu. V závěru shrnul faktory, které podle jeho názoru odlišují jeho případ od jiných kauz týkajících se fotovoltaických elektráren. V závěru své repliky stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud zrušil nejen v záhlaví uvedená napadená rozhodnutí, ale též usnesení vrchního soudu ze dne 29. 11. 2018 č. j. 2 To 42/2018-5029.

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

19. Ústavní soud nejprve připomíná, že zásadně nemá oprávnění zasahovat do rozhodovací činnosti trestních soudů, neboť nepředstavuje vrchol jejich soustavy, ale zvláštní soudní orgán ochrany ústavnosti (srov. čl. 81, 83, 90 Ústavy). Nepřísluší mu tedy přehodnocovat skutkové a právní závěry trestních soudů, a neposuzuje proto v zásadě ani jejich stanoviska a výklady ke konkrétním ustanovením zákonů, nejedná-li se o otázky ústavněprávního významu. Do rozhodovací činnosti trestních soudů je Ústavní soud oprávněn zasáhnout jen tehdy, pokud by postup těchto orgánů byl excesivní do té míry, že by překročil meze ústavnosti [srov. např. nálezy ze dne 8. 7. 1999 sp. zn. III. ÚS 224/98 (N 98/15 SbNU 17); všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>]. O takovou situaci však v posuzovaném případě nejde.

20. Z napadených rozhodnutí je zřejmé, že výše uvedené námitky stěžovatel uplatňoval již v průběhu trestního řízení a s hodnocením důkazů a se skutkovými i právními závěry soudů polemizuje stejným způsobem, jakým to činil v rámci své obhajoby. Stěžovatel tak staví Ústavní soud do role další přezkumné soudní instance, což mu však nepřísluší, neboť jeho kasační pravomoc je založena jen tehdy, pokud by napadená rozhodnutí vycházela ze skutkových zjištění, která jsou v extrémním rozporu s vykonanými důkazy [viz např. nálezy ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257), ze dne 30. 11. 1995 sp. zn. III. ÚS 166/95 (N 79/4 SbNU 255) či usnesení ze dne 14. 11. 2004 sp. zn. III. ÚS 376/03 (U 1/32 SbNU 451)].

21. Ústavní soud konstatuje, že s výše uvedenými námitkami stěžovatele se důkladně vypořádal ve svém usnesení zejména Nejvyšší soud. Ten se na stranách 34 a 35 zabýval námitkou stěžovatele o údajném porušení zásady dvojinstančnosti řízení, resp. nepřípustného ovlivňování hodnocení důkazů ze strany odvolacího soudu. Nelze tedy přisvědčit tvrzení stěžovatele, že Nejvyšší soud tuto námitku zcela ignoroval.

22. V návaznosti na to se Ústavní soud k námitce stěžovatele, že vrchní soud jako soud odvolací překročil meze přípustného hodnocení důkazů a krajskému soudu vštěpoval vlastní skutkové hodnocení, což v důsledku představuje porušení zásady dvojinstančnosti řízení, zabýval tím, zda v řízení před obecnými soudy nebyla porušena stěžovatelova procesní práva zaručená hlavou pátou Listiny, a to především v otázce, zda odvolací soud

neporušil zásady a pravidla dokazování v trestním řízení takovým způsobem, že by ve výsledku mohl neoprávněně omezit stěžovatelovo právo efektivní obhajoby. Po posouzení obsahu usnesení vrchního soudu ze dne 29. 11. 2018 č. j. 2 To 42/2018-5029 však Ústavní soud nenabyl na rozdíl od stěžovatele přesvědčení, že by vrchní soud překročil meze přípustného hodnocení důkazů přezkumu původního zprošťujícího rozsudku krajského soudu, či porušil zásady a pravidla dokazování v trestním řízení, a že by krajskému soudu nalézacímu fakticky vnucoval svůj pohled na to, jak jednotlivé důkazy hodnotit. Obecně platí, že odvolací soud není oprávněn sám vytvářet závěry o skutkovém stavu věci a nahrazovat hlavní líčení. Neztotožní-li se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, může k jinému hodnocení provedených důkazů přistoupit jen tehdy, pokud je předtím zopakuje. Jiná situace však nastane v případech, kdy soud prvního stupně při hodnocení důkazů nepostupoval důsledně podle § 2 odst. 6 trestního řádu, tzn. že nehodnotil důkazy podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a neučinil logicky odůvodněná úplná skutková zjištění [srov. např. nálezy ze dne 20. 5. 2009 sp. zn. I. ÚS 49/06 (N 92/49 SbNU 381), ze dne 7. 9. 2009 sp. zn. I. ÚS 1922/09 (N 196/54 SbNU 411), ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13 (N 1/72 SbNU 23), ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. I. ÚS 3235/15 (N 80/81 SbNU 349) či usnesení ze dne 3. 9. 2019 sp. zn. I. ÚS 1442/19].

23. Krajský soud v úvodu napadeného rozsudku podrobně rekapituloval mj. pokyny, které mu dal odvolací soud ve svém kasačním usnesení ze dne 29. 11. 2018 č. j. 2 To 42/2018-5029 (srov. strany 10 až 14 rozsudku krajského soudu). Z této části je zřejmé, že odvolací soud v uvedeném usnesení rozebral důkazy provedené před soudem prvního stupně a nalézacímu soudu vytknul porušení zásady volného hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 trestního řádu, neboť důkazy byly původně hodnoceny jednostranně a v úvahu byly brány pouze důkazy podporující verzi obžalovaných. Vrchní soud přitom konkretizoval, na jaké oblasti, resp. otázky se musí krajský soud v rámci dokazování soustředit, a poukázal na některé dílčí výsledky tohoto dokazování, které krajský soud ve svém původním (zprošťujícím) rozsudku nezohlednil. Vrchní soud se ovšem důsledně vyvaroval toho, aby dával krajskému soudu pokyny, jak mají být dané otázky vyřešeny. Tomu odpovídají i obezřetné formulace, které vrchní soud v této souvislosti používal. Ústavní soud odkazuje na body 37 a 38 kasačního usnesení, kde jsou obsaženy např. formulace: „...bude nutno, aby nalézací soud v novém řízení konfrontoval obsah výše zmiňovaných písemných dokladů s výpovědí svědka...“; „...bude nutno obsah protokolu o předání díla ze dne 6. 12. 2010 konfrontovat s e-mailem ze dne...“ či „...bude nutno se vypořádat s výpovědí svědka...“. Z těchto příkladů uvedených instrukcí vrchního soudu je patrné, že tento soud formuloval pokyny nalézacímu soudu s mimořádnou opatrností, ve zjevné snaze vyhnout se právě tomu, aby soud prvního stupně zavazoval k určitému způsobu hodnocení důkazů. Stěžovatel ostatně v ústavní stížnosti nepoukazuje na žádnou konkrétní část uvedeného kasačního usnesení vrchního soudu, která by obsahovala určitý nepřípustný pokyn odvolacího soudu vůči soudu nalézacímu (význam v tomto ohledu pochopitelně nemohou mít formulace užití státním zástupcem v podaném odvolání, které vrchní soud citoval).

24. Ústavní soud proto konstatuje, že vrchní soud při přezkumu původního zprošťujícího rozsudku krajského soudu pouze poukázal na nedostatky při hodnocení důkazů nalézacím soudem, zejména pak potřebu hodnotit jednotlivé důkazy v souvislostech a soustředit se na otázky podstatné pro posouzení předmětné věci. Vrchní soud tak respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, podle níž odvolací soud může dojít k závěru, že skutková

zjištění soudu prvního stupně jsou nejasná, neúplná nebo vzbuzují pochybnost o své správnosti, a to přesto, že odvolací soud sám neprovede žádné nové důkazy ani neopakuje důkazy provedené před soudem prvního stupně. Neztotožní-li se odvolací soud po přezkoumání napadeného rozsudku soudu prvního stupně se skutkovými zjištěními rozsudku soudu prvního stupně, a z tohoto důvodu zruší odvoláním napadený rozsudek, a současně shledá, že nejsou splněny podmínky § 259 odst. 1 ve spojení s § 263 odst. 6, 7 trestního řádu, není oprávněn sám vytvářet závěry o skutkovém stavu věci a nahrazovat tak hlavní líčení, nýbrž může jen v odůvodnění svého kasačního rozhodnutí rozvést, proč jsou tato skutková zjištění vadná, v čem je třeba je doplnit, popř. k jakým důkazům je ještě třeba přihlídnout. Přitom z hlediska hodnocení důkazů může vytknout vady při hodnocení důkazů, jichž se podle jeho názoru dopustil soud prvního stupně (nelogičnost závěrů, opomenutí některých okolností apod.), není však oprávněn dávat mu závazné pokyny, k jakým závěrům má dojít při hodnocení jednotlivých důkazů [srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 1983 sp. zn. 5 T 78/83 (č. 57/1984 Sb. rozh. tr.) a ze dne 13. 11. 1996 sp. zn. 2 Tzn 187/96 (č. 20/1997 Sb. rozh. tr.)]. Z výše uvedeného vyplývá, že vrchní soud ve svém kasačním usnesení nezavazoval nalézací soud k tomu, aby provedené důkazy hodnotil určitým způsobem, ani jinak nevybočil z uvedených limitů legitimního zásahu do hodnocení důkazů soudem prvního stupně způsobem, který by ve svém důsledku představoval porušení zásady dvojinstančnosti řízení. Ústavní soud opakovaně připomíná, že ve své judikatuře stabilně a probuje přístup, kdy odvolací soud ruší rozhodnutí soudu prvního stupně proto, že nalézací soud nepostupoval důsledně podle § 2 odst. 6 trestního řádu, tzn. že řádně neprovedl nebo nehodnotil důkazy podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a neučinil logicky odůvodněná úplná skutková zjištění [viz výše citovanou judikaturu v bodě 22, a dále srov. např. nálezy ze dne 20. 5. 2008 sp. zn. I. ÚS 49/06 (N 92/49 SbNU 381), ze dne 7. 9. 2009 sp. zn. I. ÚS 1922/09 (N 196/54 SbNU 411), ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13 (N 1/72 SbNU 23) či ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. I. ÚS 3235/15 (N 80/81 SbNU 349)]. V postupu vrchního soudu při přezkumu původního zprošťujícího rozsudku krajského soudu tak Ústavní soud nespatřuje žádné znaky neústavního pochybení.

25. K námitce stěžovatele, že odvolací soud hodnotil i důkazy, které krajský soud ve svém původním rozsudku nehodnotil, srovnej stranu 35 usnesení Nejvyššího soudu, kde je tato námitka dostatečně vypořádána. Nejvyšší soud v této souvislosti podotkl, že odvolací soud v bodě 30 svého rozhodnutí pouze konstatoval opomenutí nalézacího soudu pojmout hodnocení tohoto důkazu do textu svého rozhodnutí, přičemž zdůraznil, že na podkladě obsahu tohoto rozhodnutí a skutečností z něj vyplývajících nepředstavuje toto pochybení tak závažnou vadu, pro kterou by bylo nutné napadené rozhodnutí rušit. Ústavní soud souhlasí se závěrem Nejvyššího soudu, že se v tomto případě nejednalo o odlišné hodnocení důkazu, které by vyžadovalo postup podle § 263 odst. 6 trestního řádu v podobě opakování uvedeného důkazu, a že tímto krokem odvolací soud nepřekročil své zákonné pravomoci a nezasáhl do práv obviněného na spravedlivý proces.

26. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že nalézací soud v odůvodnění napadeného rozsudku použil pasáže převzaté z výše označeného kasačního usnesení vrchního soudu. Není účelem odůvodnění soudního rozhodnutí, aby soud v jeho rámci prováděl „stylistické cvičení“ a za každou cenu měnil formulace, které ve svém časově předcházejícím rozhodnutí použil jiný soud (popř. jiný orgán). Krajský soud se neuchýlil

k doslovnému přebírání částí obsažených v kasačním usnesení vrchního soudu v přehnané míře, která by signalizovala mechanické přebírání závěrů nadřízeného soudu.

27. V návaznosti na to nemůže Ústavní soud přisvědčit stěžovateli ani v jeho názoru, že krajský soud nedostatečně odůvodnil odchýlné skutkové a právní závěry (oproti těm, o které opíral své původní zprošťující rozhodnutí), k nimž dospěl navzdory tomu, že nedoplnil podstatným způsobem dokazování. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že se krajský soud při novém hodnocení důkazů zaměřil na odstranění vad, které mu vytýkal odvolací soud (viz výše). Důsledněji hodnotil provedené důkazy v jejich kontextu a zaměřil se na okolnosti podstatné pro posouzení věci. Ze srovnání původního zprošťujícího rozsudku krajského soudu (který byl připojen k ústavní stížnosti) a napadeného rozsudku odsuzujícího jsou tak podle Ústavního soudu bez obtíží seznatelné důvody, které vedly nalézací soud k odlišnému rozhodnutí. Nejedná se tedy o případ srovnatelný s tím, který byl řešen nálezem ze dne 30. 9. 2019 sp. zn. IV. ÚS 1367/18, na nějž stěžovatel odkazuje.

28. Určitého pochybení se krajský soud dopustil tím, že se v napadeném rozsudku podrobněji nezabýval rozhodnutím Rady ERÚ v obnoveném licenčním řízení ze dne 20. 11. 2018 č. j. 12422-126/2010-ERÚ, kterým provedl důkaz na základě pokynu vrchního soudu. Toto pochybení ovšem napravil vrchní soud, který uvedené rozhodnutí Rady ERÚ podrobněji rozebral v bodě 30 svého usnesení. Zejména poukázal na to, že toto rozhodnutí obsahově vycházelo ze závěrů nepravomocného zprošťujícího rozsudku krajského soudu v paralelně probíhajícím trestním řízení. Upozornil přitom na skutečnost, že Rada ERÚ v rozhodnutí sama připustila možnost obnovy řízení, jestliže by trestní soudy učinily závěr o spáchání trestného činu. Uvedený důkaz tak nezůstal opomenut, v jeho hodnocení nejsou patrné žádné nelogičnosti a není zřejmé, jaký význam by toto rozhodnutí Rady ERÚ mohlo mít pro posouzení věci, když jím trestní soudy nejsou vázány a otázce dokončenosti fotovoltaické elektrárny se věnovaly velice pozorně.

29. Jako irelevantní Ústavní soud hodnotí námitku stěžovatele, že společnosti B. L. & F. a FVE P. neměly možnost účastnit se soudního řízení. Tuto vadu přiznal a napravil vrchní soud, když napadeným rozsudkem rozhodl mj. o zrušení celého výroku o ochranném opatření ve vztahu k uvedeným společnostem a o vrácení této části věci soudu prvního stupně (srov. body I a IV výroku napadeného rozsudku vrchního soudu). Důvodem tohoto rozhodnutí bylo právě opomenutí procesních práv uvedených společností coby zúčastněných osob. Šlo však zjevně pouze o dočasné krácení jejich práv, které bylo napraveno právě zásahem odvolacího soudu. Pro nyní posuzovanou věc je podstatné, že obě zmíněné zúčastněné osoby představují subjekty odlišné od stěžovatele, takže Ústavnímu soudu není zřejmé, jak případné zkrácení práv těchto společností mohlo vést k zásahu do jeho vlastních ústavně zaručených práv a svobod. Stěžovatel měl v postavení obviněného podstatně širší paletu práv k uplatňování obhajoby, než jakou trestní řád poskytuje zúčastněným osobám. Výkon obhajoby tak není v žádném směru závislý na tom, zda mohou zúčastněné osoby využívat vlastních procesních práv.

30. Nejvyšší soud na stranách 18 až 29 svého usnesení podrobně rekapituloval zásadní skutkové a právní závěry, k nimž obecné soudy dospěly, jakož i výsledky dokazování, na jejichž podkladě byly tyto závěry učiněny. Tento podrobný rozbor zahrnoval též otázku významu předložení nepravdivého předávacího protokolu, kterým bylo deklarováno předání podstatné části díla umožňující bezpečný provoz FVE P. u B., pro naplnění znaků skutkové podstaty podvodu (srov. strany 23 až 25 usnesení Nejvyššího

soudu). Opomenuta nebyla ani otázka naplnění subjektivní stránky trestného činu podvodu (srov. strany 33 a 34 usnesení Nejvyššího soudu). Ústavní soud nepovažuje za potřebné k tomuto rozboru cokoli dalšího dodávat a v plné míře odkazuje na uvedené pasáže usnesení Nejvyššího soudu. Nezaznamenal žádnou stěžovatelem tvrzenou deformaci důkazů ani absenci hodnocení důkazů ve vzájemných souvislostech. Mezi provedenými důkazy a skutkovými a právními závěry podle Ústavního soudu nelze identifikovat žádný, natož pak extrémní rozpor.

31. Nejvyšší soud se na stranách 16 a 17 svého usnesení přesvědčivě vypořádal i s námitkou stěžovatele směřující vůči rozsahu provedeného dokazování. Připomněl, že odvolací soud odmítl důkazní návrhy stěžovatele jako nadbytečné (srov. strany 23 a 24 rozsudku vrchního soudu), neboť se jednalo o opakování důkazů již provedených, takže tyto návrhy směřovaly pouze k jejich odlišnému hodnocení. Pokud jde o posudek znaleckého ústavu Apelen Evaluation, na něj stěžovatel odkazoval v souvislosti s otázkou určení výše škody. S touto otázkou se však Nejvyšší soud podrobně vypořádal na stranách 29 až 32 svého usnesení, kdy potvrdil a doplnil úvahy, o které se v této souvislosti opírala rozhodnutí nalézacího i odvolacího soudu (k tomu viz dále). Z tohoto rozboru vyplynulo, že také zmíněný znalecký posudek představuje nadbytečný důkaz, který nemůže vést ke změně rozhodných skutkových zjištění. Ústavní soud tedy konstatuje, že v nyní posuzované věci neidentifikoval žádný důkaz, který by bylo možno podřadit do kategorie tzv. opomenutých důkazů [viz např. nálezy ze dne 13. 3. 1999 sp. zn. I. ÚS 425/97 (N 42/13 SbNU 305), ze dne 20. 5. 1997 sp. zn. I. ÚS 362/96 (N 60/8 SbNU 107), ze dne 21. 5. 1996 sp. zn. I. ÚS 32/95 (N 40/5 SbNU 331) či ze dne 16. 7. 2002 sp. zn. I. ÚS 459/2000 (N 89/27 SbNU 51)].

32. Ústavní soud podotýká, že ve způsobu, jakým se Nejvyšší soud vypořádal s námitkou stěžovatele ohledně výše způsobené škody, nenachází žádné pochybení. Jestliže stěžovatel s odkazem na nálezy ze dne 6. 12. 2022 sp. zn. III. ÚS 1420/22 připomíná, že se obecné soudy nemohou spokojit s konstatováním výše škody bez jejího řádného prokázání, Ústavní soud nejprve připomíná, že se tento nálezy týkal situace, kdy v řízení došlo k uzavření a schválení dohody o vině a trestu, což ovšem v nyní projednávané věci nenastalo. Z výše zmíněného rozboru Nejvyššího soudu nevyplývají žádné důvodné pochybnosti o tom, že ve věci stěžovatele obecné soudy určily výši škody logickým způsobem a v souladu se stávající judikaturou. V souvislosti se způsobem určení výše škody způsobené předmětným činem nelze přehlédnout ani skutečnost, že tentýž způsob již v obdobných případech Ústavní soud aproboval, což ostatně ve svém usnesení připomněl i Nejvyšší soud. Konkrétně lze odkázat na nálezy ze dne 30. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 1394/19, kde Ústavní soud potvrdil, že v případech tohoto typu podvodů souvisejících s fiktivním deklarováním dokončenosti fotovoltaické elektrárny je pro účely škody nepodstatné, do jaké míry byly předmětné fotovoltaické elektrárny nedokončené, neboť klíčovou otázkou pro garanci vyšší výkupní ceny elektřiny (od níž se pak výpočet škody odvíjel) naopak bylo jejich připojení do přenosové nebo distribuční soustavy, popř. uvedení do provozu (blíže viz body 39 a 40 citovaného nálezu; shodně viz usnesení ze dne 13. 4. 2021 sp. zn. III. ÚS 696/21).

33. Ústavní soud nepovažuje za potřebné podrobně porovnávat napadené usnesení Nejvyššího soudu s usnesením téhož soudu o dovolání spoluobžalované T. H. Pro posouzení ústavní stížnosti je podstatné pouze to, zda obecné soudy postupovaly a rozhodovaly ústavně konformním způsobem ve vztahu ke stěžovateli. Kromě toho T. H. byla stíhána a napadeným rozsudkem odsouzena pro jiný trestný čin [zneužití

pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, dílem dokonáný, dílem ve stadiu pokusu] a v celém případě vystupovala ve zcela jiném postavení než stěžovatel.

34. Ústavní soud nemohl přisvědčit ani zbývajícím námitkám stěžovatele, které směřují převážně proti právnímu posouzení stíhaného skutku. Odkazuje na strany 22 až 25 napadeného usnesení Nejvyššího soudu, kde byla přehledně shrnuta argumentace vedoucí k závěru, že skutek, pro nějž byl stěžovatel stíhán a odsouzen, naplňuje znaky zvláště závažného zločinu § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) trestního zákoníku (dílem dokonáného, dílem ve stadiu pokusu). Tato argumentace nevykazuje žádné logické chyby, rozpory s předchozí judikaturou, či prvky svévole. Podstata stěžovatelova skutku spočívala (jak již bylo uvedeno) v podepsání a předložení nepravdivého předávacího protokolu k fotovoltaické elektrárně. Je zřejmé, že následné řízení o udělení, resp. změně licence k provozu elektrárny nemohlo mít na posouzení tohoto skutku vliv.

35. Je třeba připustit, že Nejvyšší soud částečně opomněl výslovně reagovat na námitku, kterou stěžovatel uplatnil ve svém dovolání a která směřovala proti posouzení předmětného skutku coby dokonáného trestného činu. Ústavní soud ovšem nepovažuje tuto vadu za podstatnou, neboť Nejvyšší soud uvedenou námitku odmítnul implicitně, když v bodech 88 až 96 svého usnesení podrobně vysvětlil způsob, jakým byla určena výše škody, kterou stěžovatel částečně způsobil, částečně zamýšlel způsobil. Tato metoda byla souladná s dřívější judikaturou Nejvyššího soudu (srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020 sp. zn. 3 Tdo 42/2020), a znovu je třeba připomenout, že ji ve své judikatuře aproboval i Ústavní soud (viz výše zmíněný náleze ze dne 30. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 1394/19 a usnesení ze dne 13. 4. 2021 sp. zn. III. ÚS 696/21). Tímto způsobem bylo dovozeno, že předmětným činem byla způsobena škoda 43 880 707 Kč, a další vysoká škoda by byla způsobena, kdyby fotovoltaická elektrárna i v dalších letech prodávala elektřinu za garantovanou výrobní cenu určenou pro výrobu elektřiny z fotovoltaických zdrojů uvedených do provozu v roce 2010. Jestliže tedy trestní soudy ústavně souladným způsobem dospěly k závěru, že stěžovatel svým jednáním reálně způsobil škodu velkého rozsahu, přičemž měl v úmyslu způsobil i další škodu, zcela správně posoudily jeho jednání jako čin dílem dokonáný, dílem ve stadiu pokusu, a Ústavní soud v tom neshledává žádnou vadu.

36. Jako neopodstatněnou vyhodnotil Ústavní soud konečně námitku stěžovatele týkající se délky předmětného trestního řízení. Přibližně sedm let, po které trestní řízení probíhalo, sice jistě nepředstavuje krátkou dobu, avšak zároveň nejde o dobu nepřiměřeně dlouhou, a to zejména vzhledem ke značné složitosti řešené trestní věci. Stejně tak jde-li o schůzky zástupců policie, Energetického regulačního úřadu, Nejvyššího státního zastupitelství a dalších subjektů, Ústavní soud v nich na rozdíl od stěžovatele nespatřuje nepřijatelné ovlivňování veřejnoprávních řízení. Jestliže orgány činné v trestním řízení a další orgány veřejné moci konzultují, jak obecně právně posuzovat určitý typ jednání, nejedná se o nežádoucí činnost, ba právě naopak, neboť taková součinnost může přispět k jednotnému řešení případů daného typu a tím i k lepší právní předvídatelnosti.

37. Na základě výše uvedeného Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení (za splnění podmínek § 44 téhož zákona) zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat přípustné.

V Brně dne 12. prosince 2023

Veronika Křesťanová
předsedkyně senátu